

Anne W. Ravn

Godt og vel på den anden side af sultegrænsen

Min cykelvej til min arbejdsplads, hospitalet, går gennem det danske landskab med græssende køer, summende honningbier og marker med svajende korn, raps og majs. I Danmark tager de fleste af os denne rigdom for givet på denne tid af året, og vejrudsigter med skiftevis for meget sol eller regn skaber ikke frygt, om end voldsomme vejrlig kan give medlidenhed med landmanden. Ikke mange af os avislæsere har prøvet at sulte, endsige bekymre os om, om nu også høsten kan brødføde os alle den kommende vinter og vår.

Vi har næsten fortrængt, at af de skønsvise 10.000 år mennesker har levet i Danmark, var den første halvdel uden civilisation. Mennesket var i samme situation som dyr, evigt på jagt i naturen for at samle, fiske, jage. Afgørende for overlevelse og civilisation var, at vore forfædre lærte at tvinge naturen til at yde, hvad de forlangte af den. Menneskene opsamlede forråd og frigjorde sig derved for den stadige frygt for hunger.

Mens jeg forleden trådte i pedalerne, kom jeg til at tænke på den bog, min far har lånt mig - Peter Riismøllers Sultegrænsen. Bogen belyser livsvilkår og armod blandt den jordløse del af landbefolkningen i Danmark frem til 1800-tallets slutning, da børnedødeligheden begyndte at falde.

Bogens emne står i skærende kontrast til vor tids ulemper ved for meget overflod og fed livsstil, for dengang i 18-1900-tallet bølgede kornet også på marken, men høstudbyttet var helt afgørende for ikke mindst børnenes ernæringstilstand, når foråret kom. Dels kunne der være knaphed af mad, og dels kunne madudbuddet være så ensidigt, at det ikke tilførte det minimum af næringsstoffer, som vækst kræver. Det forklarer også, hvordan datidens mennesker kunne ligge i de meget korte senge, vi ser på museer. Gennemsnitshøjden er markant højere i dag end tidligere, jf. sessionsmålingerne fra dengang og nu.

Myten om de gode gamle dage lever ind imellem godt i dag, hvor mange af os måske knapt ved, at det faktisk ikke er så længe siden, at vårhunger var et faktum, som medførte forårstræthed, engelsk syge og andre mangelsygdomme, som først en senere ernæringslære skabte våben imod sammen med vaccinen og hygiejnens fremskridt.

Jeg ved fra mine patienter, hvor opslidende og ødelæggende for livskvaliteten det kan være at veje for meget, når mad snarere fremstår som en farlig overflodsdelikatessse end en livsfornødenhed. Og jeg ved fra bogen, at det koster blod, sved og tårer, når der ikke er mad nok. Jeg ved, hvordan raske og syge kan gruble over, om der nu er næringsstoffer nok i maden, og om vi får nok af dem i vores varierede hverdagsmad. Jeg ved, at nogen slås, fordi kalorier forekommer farlige, og sødt er blevet en forbandet fristelse. Paradoxerne gør det ikke nemmere for den enkelte at leve med dem.

Dengang blev man syg af for lidt, og i dagens Danmark er der lige så mange, der bliver syge af for meget. En mellemting mellem dengang og nu kan måske findes i Piet Heins Gruk: "Af mad på fad og vin i glas er lidt for lidt præcis tilpas". Ak ja. Lad os hjælpe hinanden med at holde balancen – og håbe, at høsten også i år som forventet vil komme godt i hus.